

De Eraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 25 December 1910. N°. 1721.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonneementen worden aangegonnen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.
Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.18 per regel.

„Alzo lief heeft God de wereld gehad.

[KERSTFEEST 1910.]

Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijnen eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem geloofd, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.
Job. 3: 16.

Pinksteren is een vierdag voor de wedergeborenen; Paschen is een gedenkdag voor al wie hoopt op een eeuwig leven; maar Kerstfeest is een feest voor heel de wereld. Pinksteren is een jubeldag voor wie gerijpt is; Paschen spreekt hun toe die op een leven na den dood hopen; Kerstfeest alleen is voor jong en oud, voor het kind evengoed als voor den grijsaard. Veel meer dan in Pinksteren en Paschen leeft dan ook heel de wereld om ons heen in 't Kerstfeest mede. Zelfs de ongelovige juicht het toe. Ook wie van verre staat jubelt er in mede. Op 't Kerstfeest is het feest, niet alleen in de Kerk, maar ook in de familie en in het huisgezin. Pinksteren draagt een zeer speciaal karakter voor hen die den Heiligen Geest ontvingen, Paschen is voor hen die op een leven na den dood bleven hopen, en alleen 't Kerstfeest draagt een algemeen karakter. Schier niemand die er niet in meelijubelt, er niet in geniet, en er niet den indruk van ondergaat. Niet in onheiligen, maar in heiligen zin is Kerstfeest een feest waarin heel de gedoopte wereld mede geniet. Het is of de indruk nog altoos stand houdt, dat God in de kribbe van Bethlehem zijn liefde aan de wereld heeft betoond. „Alzo lief heeft God niet de uitverkorenen, en niet zijn Kerk alleen, maar heel de wereld gehad, dat Hij haar zijn eniggeboren Zoon geschonken heeft.”

De gebeurtenissen zelve staven dit. Als Pinksteren komt, is er sprake van een gebeurtenis, waarvan de verdoolden niets verstaan. Als de Paasch-klokken geluid worden, geldt het een gebeurtenis, die voor wie niet gelooven, ongerijpt is. Maar als het Kerstfeest weer aanbreekt, geldt het 't gebeurtenis van de geboorte van een heilig Kindeke, in welks geboorte zich een ieder verheugt. Heel de wereld erkent nog, dat er van Jezus een heerlijke invloed op het leven der wereld is uitgegaan, en het Kindeke van Bethlehem juicht nog een ieder toe. Of de Heilige Geest is uitgestort, is voor de meesten een raadsel; of Jezus uit den dood is opgestaan, wagen velen niet te beslissen; maar dat Jezus geboren is, staat nog voor de groote meerderheid vast, en bij het terugdenken aan het Kindeke van Bethlehem wordt nog de brede schare met teedere sympathie voor dit eenig Kindeke aangedaan. Zelfs in wat bij de kribbe van Bethlehem voorviel, treedt dit algemeen karakter van 't Kerstfeest op den voorgrond. Immers kwamen zelfs de Wijzen uit het verre Oosten bij de kribbe het Kindeke Jezus met hun goud en myrrhe eeren. Heel de wereld moest op last van Keizer Augustus worden beschreven, opdat dit Kindeke te Bethlehem zou geboren worden. En in den Engelenzang wordt niet de vrede voor de uitverkorenen, maar vrede aan de aarde toegezegd, en het welbehagen Gods verkondigd niet in de geloovigen, maar in de menschen.

Ook later spreekt dat Kindeke van Bethlehem het zelf uit, dat hij is het licht der wereld; dat hij zijn eigen leven geven zal voor het leven der wereld; dat zijn strijd is, wie Vorst der wereld zal zijn, hij of satan; dat hij gekomen is en komen zal, om de wereld te oordeelen; dat zijn jongeren wel droefheid zullen hebben, maar dat hij een indruk wil wekken van de Zaligmaker der wereld te zijn; dat de wereld weten moet dat hij den Vader lief heeft; dat hij niet maar de zonde van enkelen, maar de zonde der wereld zal wegnemen; en dat hij daarom in de gehele wereld moet gepredikt worden; in die wereld, die door Hem is gemaakt. Zijn apostelen roemen er dan ook in, dat de val van Israel de rijkdom der wereld is, en dat God in Christus was de wereld met zichzelf verzoenende.

Ons Kerstfeest wordt dan ook niet verstaan, tenzij die band tusschen Christus en die wereld tot zijn recht komt. Hij komt in Israel, maar niet enkel voor Israel, Hij komt tot de geloovigen, maar niet enkel voor de geloovigen. Het heilig doel van zijn komst richt zich niet eeniglijk tot een groep van belijders, maar is op de wereld als zodanig gemunt. En dan eerst zal het doel van zijn komst geheel en ten volle bereikt zijn, als eenmaal de wereld zelf zal blijken behouden te zijn, en onder een

nieuwen hemel op een vernieuwde aarde zijn heerlijkheid zal schitteren. Hij komt niet voor den Jood alleen, noch ook alleen voor de geloovige kern die in Israel was overgebleven. Zijn komst raakt al wat menscheit is. Zijn rijkgebied beperkt zich niet tot het heilige land, maar strekt zich uit zoover de wereld strekt, en omvat alle volken en natien, nu en voor de toekomst. En niet alleen den mensch geldt zijn komst, maar evenzoo die wereld zelve, waarop de menscheit als kroon der schepping geschapen is. Niets is Hem vreemd. Niets kan buiten Hem. Immers alle dingen die geschapen zijn, zijn geschapen om hem. Hij is niet eerst later als het Licht in de wereld gekomen, maar hij was het Licht der wereld van haar oorsprong af. De wereld hoort hem toe, en hij behoort bij die wereld. En had zonde en vloek die wereld van Hem en Hem van de wereld gescheiden, zijn komst in de kribbe van Bethlehem strekt juist om deze scheiding teniet te doen. De wereld moet weer met Hem en Hij met die wereld één worden, want Hij is en blijft het Leven en het Licht der wereld, en als het Lam Gods draagt Hij niet alleen de zonde der geloovigen, maar de zonde der wereld, voor wie geloofd ten zegen, en voor wie niet geloofd ten eeuwigen oordeel.

Merk nu op den eersten jubeltoon in den Engelenzang en ge zult dit verstaan.

Zondig als we zijn, denken wij bij Bethlehem allereerst aan onze eigen redding en behoudenis. We willen zelf op den voorgrond staan, en onze God is ons een Redder, die ons ter hulpe komt, om ons te verlossen. Maar in dezen Engelenzang is het heel anders. In dien zang gaat het niet in de eerste plaats om uw redding, maar om de eere Gods, en wordt de jubeltoon ingezet met het: *Eere zij God in de hoogste hemelen!* Zeker, uw redding zal er uit voortvloeien, maar op den voorgrond staat toch ook bij de kribbe van Bethlehem het *Soli Deo gloria*. Niet alleen in dien zin, dat ook dit Kindeke ons van God gegeven is, maar veel meer en veel sterker, dat God de Heere in dat Kindeke van Bethlehem Zijn eere zoekt en bedoelt. Hoe hoog ook uw redding, uw verlossing, uw behoudenis en uw verzoening moge staan, hoog boven dit alles gaat de eere van uw God uit. Zelfs geen geestelijk egoïsme mag hier worden toegelaten. Ons eigen ik, en zelfs de betekenis van dat ik, moet geheel teruggedrongen. De verborgenheid is niet dat *gij* gered wordt, maar dat *God* tot zijn eere komt, en eerst uit die eere Gods zal van zelf uw behoudenis voortvloeien. Maar de orde mag niet worden omgekeerd; wat het hoogste staat, moet het hoogste in ons blijven. En niet uw heil, maar de eere die God in de hoogste hemelen toekomt, beheerscht geheel uw Kerstfeest. De strijd, de worsteling brak niet uit tusschen satan en u, maar tusschen satan en den Heiligen God, en dat in die worsteling niet aan satan, maar aan God de triomf blijft, is de zalige uitkomst. In die uitkomst zal ook voor u de glorie liggen, maar toch, oorzaak en gevolg mogen niet door u verwisseld worden. Gods eere blijft hoofdaak, uw redding bijzaak. Niet uit uw redding vloeit de eere Gods, maar uit de eere Gods uw redding voort. En daarom zingen de engelen van de eere Gods in de hoogste hemelen, omdat niet op aarde, maar in de hoogste hemelen de strijd door satan tegen God was aangebonden.

Diep grijpt dit verschil in.

Maar al te vaak bekomment de geloovige zich om de wereld ganschelijk niet. Hij kent die wereld alleen in haar booze verwording door de zonde. Daarom keert hij zich van die wereld af, hij mijdt haar en ontvlucht haar. Hij beeldt zich in, dat bij zijn sterven elke band die hem aan die wereld bindt, voorgoed verbroken wordt, en dat hij door de vallei der schaduwen des doods heen gaat naar het Vaderhuis, om nu voortzich het lot der wereld niet meer aan te trekken. Wat er van die wereld wordt, is hem om 't even. Hij bekreunt er zich niet om. Eens in den dood ingegaan, beeldt hij zich in met die wereld niets meer van doen te hebben. Hij is gered, wat zou hem die wereld dan nog aangaan.

En hierin juist ligt de verdoling van zijn hart. Hem moge die wereld onverschillig zijn, voor onzen God is ze niet onverschillig, want die wereld is Gods kunstwerk. God heeft die wereld geschapen en in die wereld zijn macht en majesteit betoond. Die wereld is Gods eigen werk en daarom heeft God die wereld lief. God heeft in die wereld zijn gedachten als belichaamd. Ze is onder alle zonnen en sterren het kunstjuwel van zijn almachtige schepping, en daarom meer dan alle zonnen en sterren heeft God die wereld lief; is Hij, als we ons zoo mogen uitdruk-

ken, aan die wereld gehecht; en hangt aan de vraag, of die wereld terecht komt en Zijn raad volvoert, dan wel ondergaat en straks verdwijnt, zijn eere als Bouwmeester en Opperste Kunstenaar. Juist omdat die wereld het hoogste kunstgewrocht van heel Gods schepping was, richtte satan juist op die wereld zijn aanval. Wat God ook verbleef, die wereld moest aan God ontruikt, moest onheilig, moest verdorven worden. Juist wat in Gods gansche schepping op den voorgrond stond, moest teniet worden gedaan. Wat satan ook aan God wilde laten, die wereld moest Hem ontnomen worden. God had die wereld lief meer dan alle sterren en zonnen, en daarom juist moest God in die wereld zijner liefde worden aangerand. In die wereld moest breuke worden geslagen, en daarom het keurgeteente uit het daadzaam zijner eeuwige heerlijkheid worden ontgansd. Satan wist dat met de zonde aanstonds de vloek over die wereld zelve zou komen. Om dien vloek was het hem te doen. En toen na den zondeval die vloek intrad, en Gods schoone wereld ontruikt en ontgansd werd, scheen aan satan de overwinning te blijven, en tot in de hoogste hemelen, d.i. onder het aanzien van Gods engelen, deze wereld als 't schoonst juweel uit Gods eerekroon te zijn weggenomen.

Maar God had de wereld lief, omdat ze zijn schepping was, en die liefde Gods zou over satans aanslag triomfeeren. En dit begon met ons Kerstfeest. „Alzo lief heeft God deze wereld gehad, dat Hij haar zijn eniggeboren Zoon geschonken heeft”. Dit is de kribbe te Bethlehem.

Wat nu is hier het verband?

Dit leert u de Schepping. Nadat alles op deze aarde bereid was, schiep God op die wereld den mensch. Niet als een vreemd iets, dat bij die wereld bijkwam, maar als de kroon van het geheele scheppingswezen. De wereld was niet af, zolang de mensch niet in het Paradijs stond. Al wat voorafging in de schepping was op de schepping van den mensch aangelegd. Gelijkelijk bij de geboorte van een kind, de wieg en al wat er bij hoort, vooruit wordt voorbereid, om de komst van het kindeke af te wachten, zoo was ook heel deze wereld door God met het oog op den mensch toegerust en ingericht. Toen het alles geschapen was, wachtte het alles op den mensch, voor wien dat alles was bereid en op wien dat alles was aangelegd. Heel de wereld hoorde in het Godsplan bij den mensch, en de mensch zou van dit alles de kroon zijn. God had de wereld lief, niet buiten den mensch gerekend, maar lief zoals ze, met den mensch als haar kroon, eerst in het Paradijs schitteren zou. Aan den mensch werd daarom al wat in de wereld was, onderworpen. Eerst in den mensch vond heel die wereld haar reden van bestaan. Eerst door de schepping van den mensch, werd aan den bouw van deze wereld de gevelspits aangebracht. Eerst nu de wereld den mensch droeg, was ze af, en was ze wat ze zijn moest. Zonder den mensch was en bleef de wereld een onafgewerkte kunststuk, dat om zijn volmaktheid riep. Eerst nu die mensch verscheen en het Koningschap over die wereld aanvaardde, was het Goddelijk plan van den Oppersten Kunstenaar voleind. Immers die mensch was naar Gods beeld geschapen, uit den mensch sprak de gelijkenisse Gods, en zoo was het in en door den mensch dat God zelf zijn geschapen werk beheerschte. De mensch was de sluitsteen van den ganschen Goddelijken bouw, en eerst in den mensch werd het klaarlijk geopenbaard, waarom die wereld in al haar afmetingen en verhoudingen zó, en niet anders, was opgevat, aangelegd en voleind. Eerst nu die mensch er was, trad het plan Gods in het volle licht. En nu eerst was in die schepping der wereld de eere van den Oppersten Kunstenaar verheerlijkt.

Doch vanzelf hing 't dan nu ook aan dien mensch, of die eere Gods in deze wereld zou stand houden. Bleek toch die schepping van den mensch een mislukking, dan viel het Godsplan; dan had God te hoog gemikt; dan was er in zijn Goddelijken bouw een zwakke steen; en als straks de sluitsteen los liet, en de gevelspits voor den grond viel, zou niet alleen geheel de Bouw bedorven zijn, maar ook de kunst van den Oppersten Kunstenaar zijn te kort geschoten. Als we het zoo mogen uitdrukken, dan zou God de Heere geen eere, maar veel eer oer met zijn gewaagden Bouw hebben ingeleegd.

Dit voorzigt satan, en vandaar zijn aanval op den mensch. Gelukte het hem toch, dien mensch ten val te brengen, dan liet op 't eigen oogenblik de sluitsteen los, en ware Gods eere in de hoogste hemelen

ontruikt. Er was dan mislukking van het Godsplan. God Almachtig zou dan zijn doel gemist hebben. God zou zijn zeggenschap over de wereld kwijt zijn. God zelf had den mensch als kroon der schepping in die wereld geplaatst; kon satan nu dien mensch verleden, zoo zou die mensch aan hem en niet meer aan God, en in dien gevallen mensch de wereld zelve niet meer aan haar Schepper, maar aan den verlei-der toebehooren. God zou in zijn eigen wereld ontruimd, en hij, satan, heer van de wereld geworden zijn. In zijn eigen wereld zou satan God tarten, en met zijn booze engelen Hem belachen.

Zoo hing er Gods eere aan, Gods eere in de hoogste hemelen, of die Hem door satan ontruimde wereld aan satan verblijven, of tot Hem terugkeeren zou, en de sleutel tot dit mysterie school in den mensch. Bleef de mensch van God gescheiden, dan ook de wereld. Keerde de mensch tot God terug, dan zou, maar ook dan eerst, in heel deze wereld God Almachtig weer tot zijn eere komen. Natuurlijk had God geheel deze wereld na den val kunnen teniet doen, en een geheele nieuwe wereld scheppen. Maar juist dit gedoogde zij eere niet. Dan toch zou satan altoos kunnen jubelen: „Ik heb uw eerste wereld doen mislukken.” Neen, die wereld gelijk ze geschapen was, die eigen wereld waarop de mensch viel, die wereld moest gered worden, en voor satan en voor al Gods engelen in de hoogste hemelen moest het uitkomen, dat hier van nederlaag geen sprake was, en dat veel eer in het heilig Godsplan er alles op berekend en op besteld was, om ook na den val en na het intraden van den vloek, nochtans die wereld te behouden, ja, te behouden niet alleen, maar straks eerst in haar vollen luister te doen schitteren. En dit wonder heeft God de Heere in het werk der genade voorbereid, en sal Hij eens volbrengen in den dag der heerlijkheid.

Op één ding had satan niet gerekend. Hij had zich ingebeeld, dat zoo de mensch eenmaal gevallen en de vloek ingetreden was, geen Almachtigheid die wereld meer zou kunnen behouden. Hij kende het Godsplan niet. Hij doorzag het niet. Hij beeldde zich in, dat het niet anders inhield dan een eerste schepping, en had van *her-schepping* geen flauw vermoeden. Hij zag van het plan Gods slechts het eerste stuk, en verstond het niet, dat in die eerste schepping zelve de mogelijkheid reeds gelegen was, om ze, na val en vloek, tot nog hooger luister op te voeren. Het geschapen zijn van den mensch naar Gods beeld was hem een doode letter, en hij doorzag niet hoe juist in die schepping naar Gods beeld de mogelijkheid was gegeven, dat de Zone Gods zelf mensch werd, als Godmensch op de wereld optrad, en van binnen uit in het menschenhart een nieuwe schepping, een herschepping, kon tot stand brengen.

Eerst toen dit een feit werd in de Kribbe van Bethlehem werd dit heilige mysterie openbaar en kon ook satan het allengs ontwaren.

De mensch was tweerlei, kroon der schepping en tegelijk beeldrager Gods. En nu had God zijn wereld zoo lief, en kon Hij ze om zijn eere in de hoogste hemelen zoo volstrekt onmogelijk aan satan prijslaten, dat Hij zijn eniggeboren Zoon, in aansluiting aan dit geschapen zijn van den mensch naar den beeld Gods, als een menschelijk Kindeke in Bethlehem deed geboren worden. Dat Kindeke, zelf God en tegelijk mensch, nam nu in de menscheit de heerschappij op zich, werd Koning der schepping en Koning dezer wereld, in de plaats van den gevallen mensch; en als Koning der wereld was hij 't, die deze wereld aan zijn Vader terugbracht. Nu nog slechts in aanvang, steeds zich uitbrei-dende, en steeds afgaande op dien jongsten dag, waarop hij, als Koning over alles, tenslotte ook dit zijn Koninkrijk aan den Vader zou overgeven. In dit alles nu bleef de mensch een onmisbare schakel, juist om de eere Gods hoog te houden; want die eere Gods hing hieraan, dat heel de wereld, die aan God scheen te ontsnappen, in het eind blijken zou, geen oogenblik door God te zijn losgelaten, en straks in nog hooger luister de eere van haar Schepper te zullen openbaren.

Eerst zó verstaan, werpt de kribbe van Bethlehem haar helder licht op den loop der heilige historie waarvan ons de Evangelien berichten. Dat Kindeke van Bethlehem, straks als Rabbi in Israel optredend, wendt zich volstrekt niet alleen tot de ziel des menschen. Hij besweert den storm op het meer van Galilea, hij spijgt de duizenden in de woestijn, hij werpt de duivelen uit,

en als de jongeren van Johannes tot hem komen heeft de vraag of hij de Messias is, zegt hij niet: „Meld aan Johannes dat ik zondaren bekeer”, doch dan heet 't: „Ga heen, en antwoord Johannes de dingen die hij gezien hebt en gehoord, dat de blinden zien, de kreupelen wandelen, de melaschten gereinigd worden, de dooven hooren, de dooden worden opgewekt, en eerst daarna ook, dat aan de armen het Evangelie wordt verkondigd.” Jezus werpt zich op de natuur en ontbindt den vloek, en daarna werpt hij zich op den zondaar en maakt de banden van de zonde los. Of satan van meet af doorzien heeft, wat hem van dat Kindeke te wachten stond, is niet uit te maken, maar wel port hij Herodes aan om dat Kindeke te doden; en als Jezus straks als Rabbi optreedt, komt aanstonds de Verzoeker in de woestijn. Gij wilt, zoo heet 't dan tot Jezus, de koninkrijken der wereld bezitten, kniel voor mij neer en ik zal ze u geven. Hij voer in het hart van Judas Iscariot, om Jezus ten val te brengen, en niet verstaande dat juist Jezus' lijden en sterven de verzoening der wereld en zijn eigen val zou teweeg brengen, poogt hij Jezus aan het Sanhedrin over te leveren. Jezus weet dit. Satan heeft zeer begerd u te ziften als de tarwe, zegt hij tot zijn discipelen. Jezus voelt in alles de hand van satan, maar Jezus voegt er bij: De overste der wereld legt mij de lagen, „maar hij heeft niets aan mij.” Nog vóór zijn sterven spreekt Jezus van den beker dien hij nieuw zal drinken met zijn jongeren in het Koninkrijk zijns Vaders, en de profetie van zijn opstanding en van de opstanding der zijnen in de heerlijkheid die komt, 't loopt alles als één heilige stroom uit op het wedergeven van heel deze wereld aan dien God die haar tot aanzijn riep. Tot de zaliging der zielen bepaalt Jezus zich nergens. Gewisselijk, hij brengt ook de verzoening en redding der ziel voor de zijnen, maar dit alles is slechts middel om 't groote doel te bereiken, dat satan neergeworpen worde, zijn invloed op deze wereld gebroken worde, en heel deze wereld weer eere geve, niet alleen in lofsalm, danklied en aanbidding, maar ook in haar eigen lofsmaking van den vloek en in haar eigen verheerlijking, aan Hem die haar Kunstenaar en Schepper was.

Niet enkele personen worden gered en uit deze wereld uitgelicht, om voorts die wereld als een onnut aanhangsel in het niet te doen terugzinken, of aan zich zelve over te laten. Integendeel, de schapen zijner weide zijn steeds de vertegenwoordigers en leden van het menschelijk geslacht, van de herboren menscheit, en die herboren menscheit wordt niet van deze wereld voor goed losgemaakt, om voortaan alleen een *zins*-bestaan te leiden, maar de zijnen staan straks op in hun verheerlijkt lichaam, om te openbaren wat de kracht en gave was, die God oorspronkelijk bij de schepping in ons menschelijk geslacht gelegd had. Bij dit nieuwe leven in een verheerlijkt lichaam komt dan vanzelf een wereld, die in heerlijkheid en luister aan dien verheerlijkten staat beantwoordt. En zoo zal 't einde zijn, dat al satans pogen verijdeld is en op niets uitloopt, en dat Gods oorspronkelijke schepping in deze onder den mensch staande wereld, met hooger luister uitkomt, om Gods eere groot te maken. Er gaat niet alleen van de eere Gods in de schepping niets af, maar er komt, door val en vloek heen, uit die oorspronkelijke wereld een nog hooger wereld op, die den raad van het plan Gods op het hoogste doet schitteren. Satan brak het beeld Gods in den mensch, waneende, dat nu dit beeld voor goed weg was, en hij voorzigt niet, dat dit beeld Gods juist de mogelijkheid der vleeschwording van Gods Zoon bood, en straks in den gevallen mensch door dien Zoon kon hersteld worden. En zoo was het eind dat satan zelf meehelp, om de eere Gods in zijn schepping van deze wereld nog schitterender en luistrijker te doen uitkomen, dan dit in het paradijs mogelijk bleek. Het paradijs bracht den dageraad van deze glorie, de volle middagzon van dezen luister zou eerst door de kribbe van Bethlehem uitstralen.

Ons Kerstfeest brengt ons daarom tweerlei.

Het doet ons in deze wereld onderscheiden tusschen tweerlei vorm van die wereld. De ééne gelijk die wereld was naar Gods plan en schepping, en de andere hoe die wereld werd en deels nog is door de invloeden van satan. Van die laatste wereld nu roept het Kerstfeest ons af. Daar hooren we niet in. Die wereld gaat voorbij met al haar begerlijkheden. Wie die wereld liefheeft, kan God niet liefhebben. Wie in die wereld opgaat, eet zich zelve den dood. Die wereld kan Gods kinderen niet kennen, ze verstaat ze niet en ze haat ze. Van haar gaat een besmetting uit die we te mijden hebben. Maar achter die door satan ver-

giftige wereld schuilt de *weselijke wereld* gelijk God ze schiep, en gelijk ze de kiem in zich draagt om eens heerlijk te verrijzen. Daartoe moet ze eerst ondergaan. Niet alleen wij zelve, ook geheel die wereld gaat in den dood. Eens zal ze met vuur verbrand worden, maar uit dien gloed zal ze gelouterd en gereinigd als uit de smeltkroes weer te voorschijn komen. En dan zal het zijn onder een nieuwen hemel een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont, en waarop door de nieuwe menscheid eeuw in, eeuw uit, volle zaligheid zal genoten worden onder de heerschappij van onzen Koning. Daarom midt Gods kind de vergiftigde wereld, maar hij mint de natuurlijke wereld, gelijk die als vrucht van Gods oorspronkelijke schepping nog altoos onder den bozen vorm schuilt. Hij kent en verstaat Gods roepen, dat hij die wereld in haar natuur onderzoeken en beheerschen zal. En zoo dikwijls de vergiftigde wereld onder de kinderen der menschen hem weer met weersin en wrevel vervult, keert hij tot de natuur terug, om uit die natuur nieuwe frisheid en vernieuwde kracht te putten. Hij bestrijdt de sonde door het recht en door de prediking der waarheid, en bestrijdt den vloek door medische kunst en weldadigheid. En om dit steeds met heilige geestdrift te kunnen doen, knielt hij telkens weer bij de Kribbe van Bethlehem neder, met de bede op de lippen, of uit dat Kindeke van de heilige moeder-maagd ook hem mochten toevloeden de hogere krachten des Geestes, die hem aan satan's ondergang en aan de komst van Christus Koninkrijk doen medearbeiden.

„De nederheid zijner dienstmaagd“.

[KERSTFEEST].

En Maria seide: Mijne ziel maakt groot den Heere;
En mijn geest verheugt zich in God, mijnen Zaligmaker;
Omdat Hij de nederheid zijner dienstmaagd heeft aangezien.
Luc. 1: 46, 47, 48a.

Bij den Heere onzen God is alle scheppend werk tegelijk heilige kunst, en alle kunst van den Oversten Kunstenaar is tegelijk een werk der eeuwen. Dat heeft heel de Christenheid steeds op ons Kerstfeest gevoeld. Geen versnider in gewijde verbeelding zou ooit rijker, schooner, treffender taferelen ineen hebben kunnen vlechten, dan Bethlehem ons uit den Kerstaact bleedt. Hier vloeit de volste werkelijkheid met de schitterendste poëzie in één Goddelijk geheel samen.

Grootere, machtiger openbaring van Goddelijke mogendheid in het middenpunt van 't leven deser wereld is niet denkbaar. Het Eeuwige Woord zelf is vleesch geworden. God zelf is geopenbaard in het vleesch. In de gedaante eens menschen nadert God zelf tot ons menscheit geslacht. En juist omdat dit bestel en doen Gods in majesteit alle voorafgaande genade verre te boven ging, mocht de wereld zelve niets, wat dan ook, aan de glorie van het Kerstaferel toebrengen. Dit keurgeteente in de toebrenging der genade wordt ons aangeboden niet in een gouden prachting, maar als op een aarden potscherf. Al wat de wereld aan dit hoogheilig taferel bijbrengt, is van lagere orde. Een stal, in dien stal een kribbe, en in die kribbe wat doeken en windselen, en voorts buiten Bethlehem eenige herders, die bij het nachtelijk stargelooke hun kudde bewaken. En wel was er ook de gelukzalige moeder, die nu door alle geslachten wordt zalig gesproken, maar ook Maria werd eerst door Bethlehem groot, en *in Bethlehem* ook verzonk zij in haar nederigen staat op aarde. Of jubelde ze niet, en maakte ze niet groot den Heere „omdat Hij de nederheid zijner dienstmaagd had aangezien“?

Ze was een vergeten jongedochter in Israël, levend onder den lagere handwerkstand, in het ver afgelegen Nazareth thuis hoorend, onder de grooten en machthebbers in Jeruzalem zelfs bij name niet bekend. Maria voelde zich als van de vroegere grootheid van haar geslacht geheel afgedaald en sinds in staat van klein-burgerlijke nederheid schuilend. En juist in dien nederigen staat had ze nochtans „de goede boodschap“ van Gods engel ontvangen. Ze kent haar Goddelijk Kindeken nog niet. Nog schuilt het in haar ingewand. Maar ze ontving er de aankondiging, de zalige belofte, de volle zekerheid van. Het is onder die in verrukking alles te boven gaande gewaarwording, dat ze het niet kan inhouden, maar het uitspreken en uitspreken moet: „Grooten dingen heeft aan mij gedaan, Hij die machtig is en heilig in zijn naam!“ En onder dit lofsingen grijpt haar ziele de machtige tegenstelling aan. Om Moeder van den Zoon Gods te worden, is niet de Vorstin in haar paleis, zelfs niet de Vrouwe van hoogen stand in haar prachtwoning verkozend, maar zij, Maria, de vergetene in Israël. Het is de nederheid zijner dienstmaagd, die het Gode belijft heeft aan te zien.

En die „nederheid zijner dienstmaagd“ is in volkomen harmonie met wat ons het Kerst-evangelie van Bethlehem meldt. Geen plaats der eere is in Bethlehem voor haar opgehouden, en Jozef moet een onderkomen voor haar zoeken in een veestal die in de rots was uitgehouwen, een rotsbolte schier zonder licht of lucht. Gansch hulpeloos treedt Maria dit somber verblijf binnen, een schuilhoek in die rotsbolte zoekend, waar ze haar kindeke baren kan. Gerreed gemaakt en voorbereid is er niets. Haar ure overvalt haar. Gelukkig staat er een kribbe, om 't ven te voederen, die voor wieg gebruikt kon worden, en de doeken, waartoe in 't Oosten op reis elke vrouw omhuld is, rolt ze saam, om er zich mee te redden. En dat is 't al wat de wereld haar biedt, om den Koning der eere te ontvangen.

Zoo is wat de wereld biedt tot het minst mogelijk, haast zouden we zeggen tot minder dan niets bereikt. Als de zon aan de kinnen op zal gaan, biedt deze wereld haar niets dan duisternis en aan den horizon dreigende wolken. En dan komen de eerste morgenstralen van het licht en tiuten en vergulden die wolken, tot de drang van het licht die wolken zelve verdrijft, en de zon doorbreekt en het aardrijk doortintelt met gloed en leven. En zoo is het ook hier. Het is de Zonne der gerechtigheid die aan den hemel des geestes ook op aarde zal opgaan, en ook aan deze Zonne bleidt die aarde

niets dan somberheid en duisternis, en het komt ook hier al van Boven, het tintelt en straalt van enkel hemelse glansen. Het engelenheer breekt tot deze wereld door. Zang als nooit schooner is ingeset, weerklinkt door Efrata's velden. Eenvoudigheidsknechten die 't vees bewaken, vangen dien zang op, en komen straks aan Maria, en door Maria aan heel deze aarde, het epos van Gods ontfermingen melden. „Eere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in de menschen een welbehagen!“ En Maria bij en onder dit alles de van God verkoren maagd, de vrouw uit alle vrouwen, die het heilig Kindeken baren mag. Zij de dienstmaagd des Heeren in haar nederheid, en nu gelukkig geprezen van geslacht tot geslacht.

Vandaar die geheimzinnige, die toenemende aantrekkelijkheid, die alle eeuwen door steeds van Bethlehem op al wat klein naar de wereld was, is uitgegaan. Reeds in het Kindeken zelf sprak dit. Straks zal de Leeuw uit Juda's stam den strijd volstriden, maar hier verbergt de held Gods zich nog in de gestalte van het hulpeloos wiecht. Het is een Kindeken, dat nog gedragen, nog aan de moederborst gelaafd moet worden; een Kindeken, dat nog geen woord kan uiten, dat nog pas halfbewust en sluimerend in de kribbe ligt. Van macht of majesteit nog geen sprake. Al wie de kribbe naderde, zag als een meerdere in jaren en in mannelijke kracht op dit hulpeloze Kindeken neer. En met de hulpeloosheid van dat heilig Kindeken is ook stal en kribbe in overeenstemming. Er is niets dat door schittering verblindt of door statie op een afstand houdt. Er is niets dan een wiecht dat pas het levenslicht zag, een mysterie dat nog niemand verstond, aannemelijk als nooit een kindeken geweest was, maar nog te weinig geteekend om doorzien en verstaan te worden. Een kindeken, zoals een pas geboren wiecht nog nauwelijks de oogen ontvult voor het licht, waardoor het bestraald wordt.

En de moeder die het gebaard heeft en er bijzit en het beghruut, weet wel dat er een wonder mysterie in haar Kindeken schuilt, maar ze kan dit mysterie in de vrucht van haar schoot nog niet ontrafelen. Het is een Kindeken als een ander kindeke, hulpeloos, machteloos, zacht schreiend om gevoed te worden. En het is Maria zelve, die allerminst schittering aan dit Kindeken bijzet. Hooge families hadden de rijker vertrekken in de herberg ingenomen, kinderen van meer aanzienlijke geslachten speelden in zalen en gangen, en zij school in een rotsbolte. Schier door niemand herkend, was ze een vergetene onder de vrouwen. In haar nederheid wenschuilen, en Jozef die voor haar zorgen moest, een kleine timmerman uit Nazareth.

En dit juist heeft de wereld op elk Kerstfeest weer gevoeld. Kerstfeest is niet een bijzonder feest voor de grooten deser aarde, geen herinneringsdag voor de wijzen en machtigen. Al wie mensch is wordt hier ter feestviering genood. De laagstaande staat er niet te laag voor. De meest vergetene is niet buitengesloten. Wat hulpeloos en machteloos onder de kinderen der menschen is, wordt hier met een heilig welkom door Gods engelen begroet. En als de kleinen met hun moeder Hem naderen, dan wordt zelfs het kleinste kind niet afgewezen. Al wat adem heeft, tot zelfs het kindeken dat nog op moeders arm gedragen wordt, is hier een geroepene ter feestvreugde. En jong en oud, rijk en arm, vergetene en aanzienlijke, zwakke en sterke, het voelt alles de heilige aantrekking die van dat Kindeken in de kribbe uitgaat. Dat Kindeken is het juweel der genade voor heel ons menscheit geslacht.

En hierin juist schuilt de verheffende, de bezielende kracht, die op heel ons menscheit leven van de Kribbe uitgaat. Vergeet niet, de kleinen en de ellendigen op aarde winnen het in aantal nog steeds van de aanzienlijken en de gelukskinderen. En hoe kan het anders, of onder den glans die van het leven der grooten afstraalt, voelt al wat klein en nietig onder menschen is, zich vaak gedrukt in zijn nederheid. En nu schuift ons Kerstfeest op eens met Goddelijke hand al die aardse grootheid op zij, om niets dan Goddelijke grootheid in het oog te doen schitteren, en om die kleinen naar de wereld toe te roepen: „Die Goddelijke grootheid is ook voor u, voor u zelfs in de eerste plaats“. En wat is het kaarslicht van aardse glans dan vergeleken bij den zonneglans van Goddelijke grootheid, die zich in dit heilige Kindeken openbaart, om ook u te bestralen?

Als straks de gemeente van Christus de wereld ingaat, en de apostel haar toeroept: „Gij zijt niet vele grooten, en niet vele aanzienlijken en niet vele wijzen naar de wereld, maar wat klein en als niets was, heeft God uitverkoren“, dan zet zich in die teekening der Gemeente het beeld van de Kribbe voort. Die Kribbe is een ommekeer in de waardschatting van het leven. Hier bij de Kribbe voelt al wat in heiligen eerbied toetreedt, dat het goud en het keurgeteente der ziel niet in menscheit grootheid ligt, maar dat het alleen in wat God u schenkt, kan schitteren. Het Kindeken van Bethlehem bant alle hoopheid, het legt aan alle menscheit eere het swijgen op, het maakt u zelfs klein, het stemt u nederig. Het doet u uw eigen leegheid en de heiligheid van alle menscheit grootheid voelen en tasten, en stelt voor die menscheit zelfverheffing een grootheid van gansch andere orde in de plaats. Een groot-zijn niet uit u zelf, maar door wat God u in dit Kindeken schenkt.

Zoo leeft de arme, de kleine naar de wereld, bij de Kribbe van Bethlehem weer op. Al wat gedrukt was, haalt weer adem. Hoe ook op aarde achteruit gezet, toch niet achteruit gezet bij God. Hier het heilig Kindeken dat al wat mensch heet toelicht. Maria in haar nederheid door God verkoren, verkoren tot het hoogste wat een vrouw, een kind des menschen, kan beschoren zijn. En daarom juicht al wie evenals Maria in nederheid zijn dagen lijdt. Hoe laag ook in de wereld staande, toch niet van zijn God vergeten, en hoe veracht ook onder menschen, toch rijk in dit Kindeken, dat door God aan de wereld is gegeven. Zoo leeft op 't Kerstfeest alle ziel op, en juicht en jubelt mee, en van alle einden der aarde klimt de lofzang voor God in dank en in aanbidding naar Boven, voor wat Hij in zijn genade door dit Kindeken Jesus aan de wereld, ook aan de kleinsten in deze wereld, schonk.

Amsterdam, 23 December 1910.

De kantonrechters te 's-Gravenhage en te Zutphen hebben deze dagen weder uitspraak moeten doen in zake processen, door kerkvoogden der Hervormde Kerk tegen personen gevoerd, die weigerachtig waren om de zoogenaamde kerkelijke belasting te betalen.

Het betrof in beide gevallen personen, die wel in hun jeugd in de Hervormde

Kerk waren gedoopt, maar op volwassen leeftijd geen belijdenis des geloofs hadden afgelegd, en op dien grond beweerden, dat zij geen lidmaat der Hervormde Kerk waren, en dus ook geen belasting te betalen hadden. Het geding liep dus over de zeer belangrijke vraag, of iemand door den doop lidmaat der Kerk wordt of niet.

De Haagse kantonrechter nam blijkbaar het standpunt in, dat de Kerk niet een gewone vereniging is, die naar den regel van het burgerlijk recht moet beschouwd worden, maar dat zij een eigenaardig instituut is, dat als sui juris naar zijn eigen levenswet moet worden beoordeeld. Waar nu de Kerk door den doop de kinderen in de Christelijke Kerk inlijft, oordeelde de kantonrechter te 's-Hage, dat een in de Hervormde Kerk gedoopt persoon ook lidmaat dezer Kerk is, en als zodanig verplicht is de belasting te betalen.

Een lijnrecht tegenovergesteld standpunt nam de kantonrechter te Zutphen in. Hij overwoog, dat de Hervormde Kerk een erkend zedelijk lichaam is, en dus ook voor haar het burgerlijk recht geldt. Volgens dat burgerlijk recht nu, zou iemand, die als kind gedoopt wordt, alleen dan als lidmaat der Kerk beschouwd kunnen worden, wanneer de vader, als wettige vertegenwoordiger van het minderjarige kind, uitdrukkelijk te kennen had gegeven, dat hij zijn kind als lid der Hervormde Kerk aangaf. Aangezien echter de vragen, bij den doop aan den vader gedaan, alleen betrekking hebben op de opvoeding van het kind, maar niet op het lidmaatschap der Kerk, oordeelde de kantonrechter, dat door die vragen geen band ontstaan was tusschen den doopeling en de Kerk, de gedoopte derhalve lid was der Kerk, en dus ook geen belasting te betalen had. Op dien grond werd aan de kerkvoogden hun eisch ontzegd.

Het behoeft wel niet betoogd te worden, dat we principieel het meer met den Haagse kantonrechter eens zijn. Bij de vraag, of iemand door den doop lid wordt der Kerk waarin hij den doop ontvangt, kan niet het burgerlijk recht beslissen, dat alleen voor gewone verenigingen geldt, maar moet rekening worden gehouden met het eigenaardig karakter der Kerk, die zich in dit opzicht van alle andere verenigingen onderscheidt, dat ze de kinderen, uit geloofvige ouders geboren, van meet af opeent in haar gemeenschap en als haar lidmaten beschouwt. Nu kan de Overheid hierbij zeker waarborgen eischen tegen misbruiken, waardoor de persoonlijke vrijheid zou worden aangerand. Zoo heeft de vader te beslissen, of een kind gedoopt zal worden, en kan de Kerk dit niet met dwang van hem eischen. En evenzoo kan de gedoopte, tot jaren des onderscheids gekomen, den band door den doop gelegd, wederom verbreken, zelfs al zou de Kerk hem daartoe het recht ontzeggen. Maar wanneer de vader zelf, als wettige vertegenwoordiger, het kind doopen laat, en daarmee den band tusschen zijn kind en de Kerk erkent, heeft de rechter, zoolang de gedoopte niet meerderjarig is geworden, en niet door een duidelijke daad verklaard heeft, den band met de Kerk te verbreken, hem als lidmaat der Kerk te beschouwen.

Het beroep van den Zutphenschen kantonrechter op de doopvragen, is dan ook niet gelukkig. Blijkbaar heeft de kantonrechter alleen de derde doopvraag gelezen en niet de eerste, want daarin wordt aan den vader van het kind uitdrukkelijk de vraag voorgelegd, of hij niet erkent, dat onze kinderen als lidmaten van Christus' gemeente behorende gedoopt te worden. Maar ook al stond dit niet expressis verbis in de doopvragen uitgedrukt, dan zou dit toch er niets toe afdoen. Een vader die zijn kind den doop presenteert, verklaart daarmee den doop te begeren, gelijk de Kerk dien doop opvat. Aangezien nu de Kerk den doop uitdrukkelijk noemt een „tegel der inlijving in de Kerke Gods“, ligt in de aanvraag van dien doop een mutuum consensus, een stilzwijgende erkenning, dat dit kind een lidmaat der Kerk is.

Ook de opmerking, die wel gemaakt is, dat de doop de kinderen zou inlijven in de algemeene Christelijke Kerk, maar niet in een bepaalde Kerk of kerkgenootschap, is niet juist. Onze vaders hebben de onderscheiding in dien zin nooit gemaakt. Voor hen was de Gereformeerde Kerk de Christelijke Kerk; hoogstens werd, ter nadere aanduiding, er nog aan toegevoegd: de Christelijke Kerk *alhier*. En dat de doop wel degelijk volgens de Gereformeerde opvatting een band legt tusschen den doopeling en de geïnstitueerde Kerk, blijkt wel het duidelijkst uit het formulier voor den doop van een volwassene, waar aan dezen gevraagd wordt, of hij in de gemeenschap dezer Christelijke Kerk zal volharden. Het volharden in de gemeenschap met deze Kerk onderstelt, dat de gemeenschap door den doop gelegd is.

Intusschen blijkt ook uit deze beslissingen van het kantongerecht weder, hoe noodzakelijk het is, dat de positie der Kerken beter geregeld worde. Reeds op zich zelf is het een onhoudbare toestand, dat de eene kantonrechter in zoo belangrijke zaak een geheel andere beslissing geeft dan de andere. Wie te 's-Hage woont, is door den doop lid der Kerk, wie naar Zutphen verhuist, houdt op lid der Kerk te zijn. Was nu hooger appél mogelijk, dan kon de Hooge Raad een eindbeslissing nemen, en daardoor de uniformiteit in de uitspraak hersteld worden. Maar de kleine geldsommen, waarover deze processen loopen, laten zulk een appél volgens ons recht niet toe. De uitspraak van den kantonrechter is beslissend. Elk kantonrechter kan dus zijn eigen inzicht volgen, en vandaar dat de beslissingen lijnrecht tegenover elkander staan. Gold het hier nu een ondergeschikte kwestie, zoo deed dit er minder toe, maar waar het de principieele vraag geldt, wie als lidmaat der

Kerk zal beschouwd worden, kan deze toestand niet voortduren.

De oorzaak van al deze moeilijkheden nu schuilt hierin, dat een wettelijke regeling ontbreekt. De wet op de kerkgenootschappen van 1853, de dwaze vrucht van de Aprilbeweging, is de onbeduidendheid zelve en regelt feitelijk niets. Het is daarom de vraag, of de Regering aan dit vraagstuk niet ernstig de aandacht heeft te wijden. Het publiek recht der Kerk, gelijk Groen het noemde, moet door de Overheid worden erkend.

Maar hoezeer we daarop aandringen, opdat aan dezen ongezonden toestand een einde kome, daarin ligt toch geenszins opgesloten, dat we processen, gelijk telkens door de kerkvoogden der Hervormde Kerk tegen belastingweigerachtigen gevoerd worden, zouden goedkeuren. Het opleggen van zulk een belasting vloekt reeds tegen den aard en het wezen der Christelijke Kerk. En nog veel meer gaat het tegen het karakter der Christelijke Kerk in, wanneer de hulp van den kantonrechter wordt ingeroepen, om dat geld met dwang van de Overheid te innen van personen, die onwillig zijn om deze belasting te betalen. Voor zoover we weten, is de Hervormde Kerk dan ook de *enige Kerk* in ons land, die tot dit dwangstelsel de toevlucht heeft genomen. Ook hieruit blijkt weer, hoe ongewis de Volkskerk-idee werkt. Een massale Kerk, die zoo bitter weinig aan haar leden zich gelegen laat liggen en schier niets doet, om de onverschilligen geestelijk te beaardigen, maar wel ze dwingen wil door de rechtbank om in de kerkelijke belasting bij te dragen, doet aan de ere van Christus' Kerk te kort en maakt haar naam tot een aanfluiting.

En nog erger wordt dit, wanneer de Kerk alleen om finantieel belang degenen, die duidelijk te kennen geven geen lid der Kerk meer te willen zijn, toch door den kantonrechter weer binnen den schaapsstal jagen laat, alleen om deze schaapskens te kunnen scheren. Formeel moge de beslissing van den Haagse kantonrechter juist zijn, dat wie gedoopt is, rechtens lidmaat der Kerk is en de gedaagden mogen zelf door den onjuisten grond, dien ze aanvoerden, dat de doop geen lidmaatschap der Kerk involveerde, aan deze beslissing schuld hebben, maar feitelijk komt het toch hierop neer, dat personen, die blijkbaar geen den minsten band meer met de Kerk voelden en alle gemeenschap met haar voor hun eigen bewustzijn verbroken hadden, nu door het vonnis van den Kantonrechter tot lidmaten der Kerk verklaard worden. Natuurlijk kunnen ze dit hun opgedrongen lidmaatschap per deurwaardersexploijt weer opzeggen en zal de kantonrechter ze dan van 't betalen der kerkelijke belasting voor de toekomst ontheffen, maar op dit oogenblik wordt hun toch een zekere dwang aangedaan, die in een land waar religie-vrijheid heerscht, niet voorkomen moest. En hoe diep zinkt niet een Kerk, die zulke processen bij de Overheid voert!

De heer H. C. Rutgers, die jl. Maandag cum laude tot Doctor in de Godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit promoveerde, deed dit met een historisch-kerkrechtelijk proefschrift, waarin hij handelde over het instituut der kerkelijke deputaten, hun werking en bevoegdheid, inzonderheid gelijk deze gekend worden uit de handelingen der Zuid-Hollandsche synodes en deputaten.

Na in een korte inleiding het onderwerp bepaald en de bronnen te hebben opgegeven, bespreekt hij eerst de voor deputaten gemaakte formele regelingen, waarbij gehandeld wordt o. m. over den naam deputaten, hun getal in de verschillende provincies, hun tractement, de wijze van verkiezing, den duur van hun dienst, wijze van verkiezing enz. Vervolgens wordt geteekend, waarin hun werking bestond ten opzichte van de Overheid, de kerken buiten de provincie, de zorg voor de synodale acten, de examina der kandidaten, hun zorg voor de zuiverheid van leer en leven, de hulp door hen in voorkomende zwagigheden aan de Kerken te verleenen enz., terwijl aan het slot van dit hoofdstuk nog gehandeld wordt over deputaten in den overgangstoestand van 1795—1816. Daarna overgaande tot de bevoegdheid van deputaten, bespreekt Dr. Rutgers eerst het karakter van het deputaatschap in het algemeen, vervolgens in hoeverre deputaten gebonden waren aan hun last, en ten slotte in welke verhouding ze stonden tot de klassen. In een laatste hoofdstuk wordt kort gekort gememoreerd, welke wijzigingen het deputaatschap in de Gereformeerde Kerken van onzen tijd onderging, inzonderheid door de veranderingen, die de Utrechtsche Synode in de Kerkenorde aanbracht. Enkele roosters, aantoonende hoe eertijds de synodale commissien verdeeld waren, zijn als bijlage bij deze studie gevoegd.

Zooals men uit deze inhoudsopgave ziet, is de stof zeer juist verdeeld en krijgt men aldus een zeer helder overzicht van wat de werking der deputaten is geweest. Ook was het een goede gedachte, de stof in hoofdzak te ontleenen aan de handelingen der Zuid-Hollandsche deputaten, omdat anders de dissertatie veel te uitgebreid zou geworden zijn. Reeds thans ligt achter dit proefschrift een zeer omvangrijke studie, want de Synodale acten en de handelingen van Deputaten over drie eeuwen moesten nagezien worden, terwijl het er op aankwam door saliente voorbeelden aan te toonen, hoe de taak der deputaten was opgevat. Zoo is hier een rijk historisch materiaal met oordeel saamgelezen en met groote akribie bewerkt. De schrijver heeft daarbij de dorheid aan zulk een historisch onderzoek allicht verbonden, gelukkig vermeden, door overal de principieele lijnen van het Gereformeerde beginsel te trekken en critiek op vroegere en ook op hedendaagse deputaten niet te sparen.

Dr. H. Rutgers heeft met dit proefschrift zich betoond een waardig zoon te zijn van zijn hooggelovenden vader, onzen doctor canonicus, aan wiens arbeid niet het minst te danken is, dat het Gereformeerde Kerkrecht, dat sinds Voetius' meesterwerk vrijwel braak liggen bleef, weder bekend werd en ook in zijn toepassing voor onze dagen beter werd begrepen. Daarom begroeten we dezen eersterling met vreugde, wenschen den jongen doctor van harte geluk met zijn uitnemenden arbeid en hopen, dat dit proefschrift profetie zal blijken van nog menige studie, waardoor de kennis van ons Gereformeerde Kerkrecht zal worden verrijkt.

De Minister van Koloniën heeft een belangrijke daad verricht door een Staatscommissie te benoemen, die de Regering heeft voor te lichten „welke maatregelen te nemen zijn, om te komen tot herziening van de bestaande verhouding tusschen het Gouvernement en de Protestantse Kerk in Nederlandsch Indië, met het doel aan die Kerk door meerdere zelfstandigheid betere gelegenheid te geven zich naar den elsch van haar eigen leven in te richten“. Deze Commissie, die door den Minister werd ingesteld, bestaat uit de volgende leden: Mr. J. C. de Marez Oyens, voorzitter, de heeren Dr. W. F. Breijer en Dr. J. Rooker, beiden oud-lid van het Protestantse Kerkbestuur in Indië; Dr. A. Loeff en Dr. W. L. Welter, voorzitter en vice-voorzitter van de Commissie voor de zaken der Protestantse Kerken in Oost- en West-Indië; Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, referendaris van de afdeling Eeredienst aan het Ministerie van Koloniën, de hoogleraren Dr. F. Pijper aan de Leidsche Universiteit, Dr. J. W. Pont aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, aangesteld door het Evangelisch Lutherse Kerkgenootschap, en Dr. H. H. Kuyper aan de Vrije Universiteit, Dr. J. W. Gunning, Zendingdirecteur, en de Oost-Indische hoofdambtenaren H. Colijn en J. Hulshoff.

Wat de benoeming dezer Staatscommissie ons van harte verblijdt, behoeft wel niet betoogd te worden. Onzerzijds was reeds lang er op aangedrongen, dat aan de zondelinge positie, waarin de Protestantse Kerk in Indië zich bevindt, een einde zou gemaakt worden. Terwijl in ons land de scheiding tusschen Staat en Kerk reeds lang een volgend feit is en de Regering elke Kerk geheel vrij laat, staat de Protestantse Kerk in Indië nog altoos onder Staatsvoogdij. De Regering heeft de verschillende Kerken in Indië in een Kerkgenootschap vereenigd, voor deze Kerken een reglement en bestuur vastgesteld, en dit Kerkgenootschap geheel losgemaakt van de Kerken in het moederland. En het is de Regering, die op voordracht van een Commissie in Den Haag de predikanten voor deze Kerk benoemt, plaatst, verplaatst en ontslaat. Hoe willekeurig daarbij wordt te werk gegaan, blijkt wel uit het feit, dat eens een predikant verplaatst werd, omdat hij weigerde een Mahomedaanse feest aan het hof van den Sultan mee te vieren. Duidelijk werd dan ook bij de oprichting van dit Kerkgenootschap uitgesproken, dat het doel dezer Staatsvoogdij was om te zorgen, dat de Kerk niet door te veel zendingenijver onrust onder de bevolking zou verwekken. Des te erger was deze staatsvoogdij, omdat aan de Roomsche Kerk in Indië schier onbepaalde vrijheid van handelen werd geschonken en deze Kerk zich geheel zelfstandig organiseren mocht; alleen moet bij benoeming en verplaatsing van geestelijken vooraf de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal worden gevraagd.

Het gevolg van deze Staatsbemoeiing met de Protestantse Kerk is dan ook diep treurig geweest. Onder het bewind van vrijzinnige Regeringen werden zoo goed als uitsluitend moderne predikanten naar Indië gezonden. Een belijdenis heeft deze Kerk niet. Op verreweg de meeste plaatsen is er zelfs geen Kerkeraad. Onder de moderne prediking is het gehoor schier geheel verlopen. In plaats dat deze Protestantse Kerk een krachtige openbaring was van het Christendom te midden eener heidense bevolking, was ze veeleer een caricatuur van wat een Christelijke Kerk behoort te zijn. Waar nog bij komt, dat de Regering, die nu eenmaal op het standpunt staat, dat alle protestanten tot dit Staatscreatuur behooren moeten, naast dit Protestantse Kerkgenootschap geen andere Protestantse Kerken wil erkennen, zoodat onze Gereformeerde Kerken in Indië bij de Regering nog altoos als *verenigingen* te boek staan.

Aan pogingen om in dezen toestand verbeteringen aan te brengen, heeft het zeker duzerve, ook van de zijde der Regering, niet ontbroken. Gemakkelijk bleek dit echter niet. Vooreerst is de Regering door Artikel 122 aan handen en voeten gebonden, want in dit artikel is bepaald, dat de Regering niet eenzijdig mag handelen, maar bij elke verandering in de wederzijdsche verhouding de goedkeuring noodig heeft van het Kerkbestuur te Batavia, en dit Kerkbestuur bleek tot dusver weinig genegen om den bestaanden band tusschen Kerk en Staat los te maken. En in de tweede plaats heeft zoowel de inmening der Overheid als de droeve geestelijke toestand der Indische maatschappij de Protestantse Kerk zoo verzwakt, dat op de meeste plaatsen van een Kerk in eigenlijken zin geen sprake kon wzen, en het daarom uiterst moeilijk zal zijn aan deze naam-kerk een zelfstandig bestaan te geven.

Of het aan de Staatscommissie gelukken zal, deze vraagstukken op afdoende wijze op te lossen en daarbij tot een eenparig advies te komen, zal de toekomst moeten leeren. In elk geval is het reeds een daad van beteekenis, dat de Regering zoo beslist haar voornemen heeft uitgesproken,

om de En we ook de zoo zal zwaren, formeerd vallen.

In de volgende Mei, da Canada,

Op den georganise belijdenis gerinnen meente tot broeders tot diaken, raads is J. Edmonton, door belijf attesten ha ken van N. Met gro en de tuss deren door lang verbel den, kwam eens den di ten. Zonda bediend en hiervan wa een broeder ing woonde blijdschap e had de He thans tot e voegd.

Voor een landers in E der had ree toen hij ree gereformeed vestigd had van twee k pers zocht ij af hield komsten en aangekocht. schikte verga het schoone

Men hoor Van hulp

De gemeen moed. Omdat gemeente is deze streek te we aan dit gen. Edmont mijlen Noord en Canada. H ongeveer 25,000 noordelijke at heel Amerika, spellen dat de De stad is p een groote en voornam spoc uit. Van ui Trunk and C verder Westw immer hooger en dorpen, nie vooral ook als vlakke prairie markt en voo alles leven en naar evenredij „real estate ciz enz. verrijzen. Een universitei mentsgebouw, gouverneur van des lands te s steenkolenmijn Levensmiddelen Westelijke Stat er veel goedko ongetwijfeld no greener, maar overbevolkte ste hier een schoo geld en onder welkom zijn. W flinke, krachtige niet? Men woor Grand Rapids. Chicago enz., elkaner reeds t aarde“ is teven heeft de gedac af te schrikken, alleen nog maai menschen die hebben.

Rondom Edr koop. In den i natuurlijke vooru mesteds“ van j allervruchtbaar den nog verko per acre op sch lijf, dit kan nie bevolking neemt verlopen zal o zijn. 45 bushels per acre te maai geen zelfzaamhe derijen informati onse lieden in de broeders die inlichtingen zijn van landagenten, misleiden, om da Het klimaat ro wenschen over. I den die lange de koude niet zoo wachten, Het is i en ontstuimige v delijker gelegen bekend. 't Is waai dalen tot 30 beni dit zijn de uitson feer zoo droog, d dan zo onder nul Ten bewijze dat winter trotsere den herfst gesai den winter overko men hielden so niet om schier e Zeventig mijlen begin van een ne gesinnen van de